

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันภาครัฐบาลมีส่วนช่วยให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้พัฒนาทักษะ ความรู้ เทคโนโลยีและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพให้แก่นักศึกษา การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมคนให้เหมาะสมกับงานและอาชีพในสังคมปัจจุบัน ที่มีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง การอาชีวศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทุกๆฝ่าย เพื่อให้สามารถรองรับกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมหรือธุรกิจบริการต่างๆ ที่ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทสำคัญยิ่งในการสนองความต้องการและการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยมีสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแหล่งผลิตแรงงานที่มีคุณภาพให้มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการด้านตลาดแรงงานของประเทศ ทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐและสถานศึกษาเอกชน

สถานศึกษาเอกชน สายช่างอุตสาหกรรมที่สังกัดสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ผักทักษะกระบวนการคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง บูรณาการ ความรู้ต่างๆให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ การปฏิรูปการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงต้องบริหาร การศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน คุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านการเรียน การสอน ซึ่งปัจจัยและกระบวนการสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีคุณภาพและมาตรฐานจะ เกิดจากการการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตร ครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา กระบวนการ เรียนการสอนและการบริหารจัดการ โดยมีการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) เรียกโดยย่อว่า “สมศ.” ทำหน้าที่ประเมินและตรวจสอบผลการจัดการ การศึกษาของสถานศึกษาโดยให้มีการประเมินอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก ๆ 5 ปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย ซึ่งการประเมินในรอบแรกได้ผ่านไปแล้ว ในการดำเนินการประเมินครั้งที่ผ่านมาของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้ทำการประเมินในลักษณะการตรวจประเมินแบบ กัลยาณมิตร คือเข้าไปตรวจประเมินแบบมุ่งเน้นการช่วยเหลือหรือช่วยแนะนำให้สถานศึกษาได้ทราบถึง

สภาพปัจจุบันและข้อดีข้อด้อยของแต่ละสถาบันเอง โดยให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางในการจัดเก็บรวบรวมเอกสารหรือหาหลักฐานอ้างอิงในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามข้อกำหนดหรือมาตรฐานตัวบ่งชี้ในด้านต่างๆ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การบริการ และการดำเนินการในการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้สถานศึกษาได้เข้าใจถึงวิธีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน มากกว่าการตรวจเพื่อชี้ชัดลงไปว่าสถานศึกษาได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพในรอบแรกก็ได้ทราบถึง จุดแข็ง จุดอ่อนและปัญหาในการดำเนินงานเพื่อการสร้างคุณภาพมาตรฐานในการจัดการศึกษา แต่ละสถานศึกษาเองก็ได้มีการนำผลจาก รายงานการตรวจประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ในรอบแรกไปปรับปรุงและพัฒนาเพื่อรักษาระดับคุณภาพของสถานศึกษา และจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินมาตรฐานในรอบที่สองต่อไป ซึ่งการประเมินมาตรฐานในรอบที่สองนี้จะเป็นการตรวจประเมินเพื่อประกาศรับรองมาตรฐานอย่างแท้จริงว่าสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาได้มาตรฐานหรือจัดการศึกษาไม่ได้มาตรฐาน การบริหารจัดการของสถานศึกษาประเภทสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชนสายช่างอุตสาหกรรมแต่ละแห่งต้องดำเนินงานด้วยตนเอง งบประมาณในการบริหารจัดการจะขึ้นอยู่กับรายได้ที่มาจากการชำระค่าลงทะเบียนเรียนของนักเรียน-นักศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษานั้นๆ และนำไปจัดแบ่งส่วนเป็นส่วนใหญ่ใช้จ่ายในด้านต่างๆอย่างจำกัด และต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งแตกต่างจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาสายช่างอุตสาหกรรมของรัฐที่มีความพร้อมในด้านงบประมาณและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

ในปีงบประมาณ 2549 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้ประกาศรายชื่อสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาจำนวน 180 แห่งทั่วประเทศ ที่จะได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 (สมศ.สำเนาประกาศ 28 มีนาคม 2549) และในรายชื่อมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนเพียง 5 สถานศึกษาเท่านั้น ที่จะได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 ซึ่งในเขตกรุงเทพมหานครยังมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้ขอรับการตรวจมาตรฐานรอบที่ 2 ในปีพ.ศ.2549 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดไว้ว่าหากสถานศึกษาใดพร้อมรับการประเมินให้ส่งเอกสารขอรับการประเมินไปที่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หลังจากนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จะเข้ามาทำการประเมินตามขั้นตอน และหากสถานศึกษาใดไม่ได้ยื่นเอกสารขอรับการประเมิน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ก็จะเข้ามาดำเนินการประเมินในปี 2550 โดยทุก ๆ สถานศึกษาจะต้องผ่านการตรวจประเมินรอบที่ 2 ตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่ว่าสถานศึกษานั้นจะพร้อมหรือไม่ก็ตาม ซึ่งการตรวจประเมินในรอบที่สองนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลการประเมินจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาแห่งนั้นมีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพมาตรฐานหรือไม่ ซึ่งส่งผลถึงชื่อเสียงของสถานศึกษาการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน-นักศึกษาและผู้ปกครอง ในการเลือกที่จะเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่ได้รับการ

รับรองมาตรฐาน ส่งผลถึงจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นสถานศึกษาก็จะมีรายได้ในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในทางกลับกันหากสถานศึกษาใดผลการตรวจประเมินรอบที่ 2 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ก็จะส่งผลถึงชื่อเสียงความเชื่อมั่นและมีผลต่อการลดลงของจำนวนนักเรียน-นักศึกษา รายได้ที่จะเข้าสู่สถานศึกษาและปัญหาในการบริหารจัดการอีกด้วย การประกันคุณภาพอาชีวศึกษา(Vocational Quality Assurance) เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์จะพัฒนาระดับประสิทธิภาพบริหารสถานศึกษาที่ให้บริการวิชาชีพให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยมีเกณฑ์มาตรฐานเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน และยังเป็นมาตรการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาที่ได้ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานด้านต่างๆ จะถือว่าเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2549 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ประกาศกำหนดรายชื่อสถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาอีกจำนวน 180 แห่งและสำรอง 10 แห่งรวม 190 แห่งทั่วประเทศ เพื่อที่จะได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 ในปีงบประมาณ 2550 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักประกาศ 1 กันยายน 2549)และในรายชื่อนั้นมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนเพียง 2 สถานศึกษาเท่านั้น ที่จะได้รับการตรวจรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 จึงยังคงมีโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนอีกกว่า 10 สถานศึกษาที่ไม่ได้ระบุในชื่อที่จะได้รับการเข้าตรวจประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาที่ยังไม่มีรายชื่อในประกาศการกำหนดรายชื่อสถานศึกษาในการตรวจประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษานั้น อาจเป็นไปได้ว่าสถานศึกษามีความพร้อมแต่ยังไม่มีรายชื่อในประกาศ หรืออาจจะยังไม่มีความพร้อมจึงไม่ได้ส่งหนังสือขอรับการตรวจประเมินไปยังสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพจึงยังไม่มีชื่อปรากฏในประกาศรายชื่อการตรวจประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ ดังนั้นการศึกษาข้อมูลของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการตรวจมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ 2 จึงมีความสำคัญสำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานในรอบที่ 2 และยังเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็น อาจารย์สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ 2 ของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้รับการตรวจประเมินในรอบที่ 2 ว่ามีความพร้อมมากน้อยเพียงใดในการเข้ารับการตรวจประเมินตามมาตรฐานอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการดำเนินงานเพื่อรับการตรวจประเมินคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมเขตกรุงเทพมหานครได้มาตรฐานอาชีวศึกษา ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร ในการรับการตรวจประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้รับการตรวจประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในปีงบประมาณ 2549 จำนวน 9 สถานศึกษา

1.3.2 ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานอาชีวศึกษา 6 มาตรฐาน 25 ตัวบ่งชี้ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.3.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการทํารววจัย มกราคม - มีนาคม 2550

1.4 คำถามในการวิจัย

1.4.1 สถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 มีความพร้อมต่อการประเมิน มากน้อยเพียงใด

1.4.2 มาตรฐานในด้านใดที่เป็นปัญหาของสถานศึกษาในการจัดทำคุณภาพมาตรฐานในการประเมินรอบที่ 2 มากที่สุด

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง ความคิดเห็น ของบุคลากรที่มีต่อความพร้อมของสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ครูใหญ่ หรือชื่อที่เรียกเป็นอย่างอื่น หัวหน้าสาขา หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้รับใบอนุญาตในสถานศึกษาเอกชน ประเภทอาชีวศึกษาสายช่างอุตสาหกรรม

อาจารย์ผู้สอนวิชาช่าง หมายถึง ครูผู้สอนวิชาช่างเฉพาะสาขา ในสถานศึกษาเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา สายช่างอุตสาหกรรม

อาจารย์ผู้สอนวิชาช่างพื้นฐาน หมายถึง ครูผู้สอนวิชาช่างพื้นฐาน ในสถานศึกษาเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา สายช่างอุตสาหกรรม

อาจารย์ผู้สอนวิชาสามัญ หมายถึง ครูผู้สอนวิชาสามัญ ในสถานศึกษาเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา สายช่างอุตสาหกรรม

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งสถานศึกษาออกเป็นขนาดต่างๆ 3 ขนาดคือขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยกำหนดขนาดของสถานศึกษาตามจำนวนของนักเรียนซึ่งเป็นการแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนดังนี้

สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน

สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 500 คนแต่ไม่เกิน 1,500 คน

สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 1,500 คนขึ้นไป

สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพ รอบที่ 2 หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 แห่ง ที่ไม่มีชื่อในประกาศจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในการที่จะได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 ในปีงบประมาณ พ.ศ.2549 ได้แก่ โรงเรียนเทคโนโลยีบางกะปิ โรงเรียนศรีวัฒนาบริหารธุรกิจและเทคโนโลยี โรงเรียนกุลสิริเทคโนโลยีและบริหารธุรกิจ โรงเรียนเซนต์จอห์นโพลีเทคนิค โรงเรียนดอนบอสโก โรงเรียนเกษมโพลีเทคนิค โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงธน โรงเรียนเทคโนโลยีดุสิต โรงเรียนเทคโนโลยีปิ่นมณฑล ตามรายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

แบบประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานการอาชีวศึกษา หมายถึง แบบประเมินคุณภาพการศึกษา 6 มาตรฐาน 25 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

- มาตรฐานที่ 1 การประกันคุณภาพภายใน มี 2 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 2 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา มี 10 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 4 นวัตกรรมและการสร้างองค์ความรู้ของอาจารย์และนักศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 5 การให้บริการทางวิชาการต่อชุมชนและสังคม มี 2 ตัวบ่งชี้
- มาตรฐานที่ 6 การบริหารและการจัดการ มี 4 ตัวบ่งชี้

1.6 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ครั้งนี้คือ

1.6.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนวิชาช่างและวิชาช่างพื้นฐาน และอาจารย์ผู้สอนวิชาสามัญ

1.6.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับความพร้อมของสถานศึกษาตามแบบประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐาน 6 มาตรฐาน 25 ตัวบ่งชี้

1.7 ประโยชน์ของผลการวิจัย

1.7.1 ทำให้ทราบระดับความพร้อมของการประกันคุณภาพการศึกษาในสภาพปัจจุบัน ของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร อาจารย์หาแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินคุณภาพในรอบที่ 2 จากสำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา

1.7.2 ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบ ในการดำเนินงานตรวจประเมินคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่จะประเมินและตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมเขตกรุงเทพมหานครในรอบต่อไป

1.7.3 ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาในการปฏิบัติตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้บริหาร ครู-บุคลากรของสถานศึกษา นักศึกษาและผู้ปกครองได้เชื่อมั่นว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนสายช่างอุตสาหกรรมเขตกรุงเทพมหานคร สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ